

Anton Lisnik¹

SOCIÁLNE BÝVANIE Z POHLADU PRINCÍPU SOLIDARITY SOCIAL HOUSING IN REGARD OF PRINCIPLE OF SOLIDARITY

Present Slovak's society is among many positive features characteristic of a large number of individuals and families whose incomes are not sufficient to safeguard the necessities of life, not to mention the possibility to secure their own housing. This includes many low-wage workers. In such cases, one of the ways to ensure affordable housing, social housing model, through which the state carries out its responsibilities to members of the housing policy. This paper considers the problem of social housing in terms of the Social doctrine of the Church, with emphasis on the application of the principle of solidarity as one of the pillars of the Church's social doctrine.

Sociálna náuka Cirkvi v službe človeku

Základom sociálnej náuky Cirkvi (SNC) sa stala encyklika *Rerum novarum*, ktorú v roku 1891 napísal pápež Lev XIII. Pápež Lev XIII. vydal 15.5.1891 encykliku *Rerum novarum*, v ktorej sa zaoberá robotníckou otázkou a hodnotí ju z pohľadu sociálneho i politického tak, aby bola primerane hodnotená vo svetle náučných zásad založených na zjavení, zákone i prirodzenej morálke. Postupne sa k sociálnej problematike vyjadrovali aj ďalší pápeži, ktorí tak vytvorili sociálnu náuku Cirkvi. Pápež v encyklike obhajoval robotníkov, právo na vlastníctvo, princíp spolupráce medzi triedami, práva slabých a chudobných, povinnosti zamestnávateľov, ale aj právo na zhromažďovanie. Na riešení robotníckej otázky sa musí podľa pápeža podieľať Cirkev - pretože základný problém konfliktu medzi kapitalistami a proletariátom je morálneho charakteru a na oboch stranách chýba povedomie morálnych povinností, štát a samotní robotníci. Úlohou Cirkvi je pôsobiť na ľudí vysluhovaním sviatostí a viesť ich k zachovávaní Božích prikázaní. Štát nemôže ponechať súkromnému podnikaniu úplne voľný priebeh, ale má povinnosť starať sa o spoločné dobro a budovanie spravodlivej a solidárnej spoločnosti. „Vládcovia štátov musia teda na prvom mieste prispieť všeobecne súborom zákonov a politických ustanovení, usporiadať a spravovať štát tak, aby to prirodzene viedlo k verejnej i súkromnej prosperite. Práve toto je prejav občianskej rozvážnosti a povinnosť vedúcich predstaviteľov národov. Avšak prosperita krajín vychádza obzvlášť z dobrých mravov, z dobrého usporiadania rodín, zo zachovávania náboženstva a spravodlivosti, z umierneného vyrubovania a rovnomerného rozdeľovania verejných daní, z pokroku priemyslu a obchodu, z rozkvetu poľnohospodárstva a z ďalších podobných činiteľov, ktoré čím sú viac podporované, tým väčší osoh prinášajú národom. Už aj touto cestou môže teda štát významne prispieť k blahobytu tak ostatných tried, ako aj robotníckej triedy; a to svojím plným právom, bez vzbudenia akéhokoľvek podozrenia z neprimeraného zasahovania, nakoľko starosť o všeobecné dobro je úlohou a kompetenciou štátu“ [1].

Z tejto povinnosti štátu vyplýva aj **princíp solidarity**, ktorý definujeme ako „povedomie spoluzodpovednosti a vzájomnej závislosti medzi členmi spoločenstva a povinnosť tých silnejších členov postarať sa o tých slabších členov“ [2]. Princíp solidarity znamená aj zdieľanie niektorých dobier spoločne s inými ľuďmi a aktívny prístup k tvorbe týchto dobier. Človek si určité osobné dobrá a hodnoty nenechá sám pre seba, ale ponúkne ich spoločnosti alebo konkrétnemu jedincovi, ktorý je v núdzi. Solidarita v sociálnej náuke Cirkvi

¹ Anton Lisnik, doc. PaedDr. ThDr. PhD., Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta, Katedra manažmentu Poprad, anton.lisnik@ku.sk

je chápaná nielen ako pomoc mimoriadna, teda akosi mimo riadneho politického či ekonomického života, ale je chápaná ako súčasť riadnej politiky štátu a súčasť výrobnjej sféry a hospodárskeho života spoločnosti. Môžeme povedať, že princíp solidarity je založený na jednote ľudského rodu, ktorý je spojený rôznymi závislosťami vyžadujúcimi si dokonalejšie spojenie ľudí v duchovnom bratstve a láske a vychádzajúci zo vzájomnej spolupráce medzi jednotlivcami, komunitami, celými spoločnosťami a v podstate celým ľudstvom, ktorého cieľom je dosiahnutie spoločného dobra [2]. Encyklika *Rerum novarum* bola prvou v rade encyklík, ktoré sa vyjadrovali k aktuálnej spoločenskej, politickej i hospodárskej situácii, a ktoré patria do skupiny tzv. sociálnych encyklík.

40. rokov po prvej sociálnej encyklike vydal pápež Pius XI. encykliku *Quadragesimo anno* (QA) s podnadpisom: „O obnovení spoločenského poriadku podľa evanjelia“, ktorou sa pripojil k učeniu svojho predchodcu a toto učenie rozšíril vzhľadom na novo sa vyskytujúce problémy. Pius XI. definuje princípy, za ktoré bude neskôr zodpovedný aj štát, ako nepriamy zamestnávateľ, potvrdzuje dvojaký charakter vlastníctva, predovšetkým vo vzťahu k výrobným prostriedkom. Všíma si tiež spoločenský poriadok ako celok a upozorňuje, že namiesto triedneho boja sa treba zasadiť o spoločenský poriadok budovaný na spravodlivosti a láske. V encyklike bol prvýkrát definovaný **princíp subsidiarity**, ako jedinej cesty k dosiahnutiu spoločenského poriadku a rozvoja: „Organizačne vyššie spoločenstvo nemá zasahovať do kompetencií nižšieho spoločenstva, ale má mu umožniť naplnenie svojich kompetencií. V prípade zlyhania má vypomôcť (pomôcť k svojpomoci), avšak len dovtedy a do tej miery, kým príslušné spoločenstvo nebude schopné danú kompetenciu realizovať. A v tom, čo prekračuje a v miere, v akej prekračuje daná spoločenská funkcia kompetencie (možnosti) nižšieho spoločenstva, má ju realizovať vyššie spoločenstvo – avšak za nevyhnutného predpokladu rešpektovania slobody nižšieho spoločenstva. Na druhej strane, jednotlivec alebo organizačne nižšie spoločenstvo nemá prenášať kompetencie, ktoré mu prislúchajú, na vyššie spoločenstvo, ale v plnej zodpovednosti za ne ich má realizovať vlastnými silami“ [2]. Univerzálnosť princípu umožňuje jeho aplikáciu vo všetkých oblastiach osobných a sociálnych vzťahov jednotlivcov, ale v najväčšej miere sa týka vzťahu jednotlivca a štátu. **Subsidiarita neznamená oslabenie štátu**, ale vytvorenie dobre fungujúceho štátu, ktorý je zorientovaný v tom, čo je jeho skutočné poslanie a aké úlohy zabezpečuje a štát, ktorý nestrháva celú moc na seba, ktorý nepreberá veci a práva, ktoré si vedú rozličné zložky spoločnosti zabezpečiť sami. Tak si môže ponechať voľné ruky na vykonávanie a zabezpečovanie takých úloh, ktoré môže plniť iba štát – ochrana štátu, ochrana mieru, centrálna politika, zahraničná politika, tvorba zákonov a pod. [3].

V ďalšej encyklike *Mater et magistra* (MM) pápež Ján XXIII okrem potvrdenia učenia svojich predchodcov rozširuje sociálne učenie o nové myšlienky, ktoré si vyžiadalo celosvetové prehlbovanie sociálnych problémov a potreba riešenia sociálnej otázky aj zo strany Cirkvi. Pápež potvrdzuje platnosť princípu subsidiarity v spoločnosti a vyslovuje podporu demokracii ako politickému systému, poukazuje tiež na riziko byrokratizácie spoločenského života a zužovanie poľa slobody. Zároveň predkladá zásady usporiadania spoločenského spolunažívania, ktoré vychádzajú z Bohom stanoveného mravného poriadku a vedú k spoločnému dobru a rozvoju každého jednotlivca i celej spoločnosti. Pápež zdôrazňuje povinnosť nositeľov verejnej moci konať zodpovedne pre spoločné dobro a štát má byť najvyšším ochrancom i garanciou spoločného dobra. V sociálnej náuke Cirkvi sa tieto zásady sformulovali do **princípu spoločného dobra**, ktorý vychádza z tendencie spoločenského života, ktorá je charakterizovaná ako „dávať“. Jedná sa o prínos jednotlivca k spoločnému dobru spoločnosti, menších spoločností k spoločnému dobru väčších spoločností, zahŕňajúc všieludskú spoločnosť Princíp spoločného dobra, ktorý je smernicou sociálnej činnosti a musí sa vzťahovať na každý aspekt sociálneho života, od jednotlivcov a spoločenských inštitúcií,

ktoré sú súčasťou spoločnosti, vyžaduje konať tak, aby sa jednotlivým ľuďom umožnil a napomáhal integrálny rozvoj ich osobnosti a všetkým inštitúciám naplnenie ich cieľa.

Pre spoločnosť, ktorej cieľom je dosiahnutie rozvoja človeka, ktorá „slúži“ človeku, je spoločné dobro prioritou a zároveň dôvodom existencie politickej autority, keďže štát má zaručiť súdržnosť, jednotnosť a organizáciu občianskeho života. Na druhej strane spoločné dobro zaväzuje všetkých členov spoločnosti – nik nie je oslobodený od spolupráce podľa vlastných možností a schopností a medzi dobrom jednotlivca a dobrom spoločnosti existuje spojitosť, ktorá odzrkadľuje vzájomnú závislosť ľudí a povinnosť vzájomne spolupracovať. Princíp spoločného dobra sa tak stáva základným princípom akéhokoľvek správne fungujúceho spoločenstva. V encyklike *Mater et magistra* je sformulovaný aj ďalší, najdôležitejší princíp, z ktorého vychádza celá sociálna náuka Cirkvi – **princíp ľudskej osoby**: „Jednotliví ľudia sú a musia byť základom, cieľom i subjektom všetkých ustanovizní, v ktorých sa prejavuje a uskutočňuje spoločenský život. Ľudská osoba nemôže byť podriadená žiadnemu „vyššiemu“ cieľu, lebo práve ona je tým najvyšším cieľom“ [2].

Bytová politika

Každá spoločnosť sa spolupodieľa na riešení rôznych životných i sociálnych situácií svojich členov. Vzájomná pomoc a podpora jednotlivých členov v rôznych typoch spoločenstiev vychádza z prirodzenosti a podstaty človeka, pretože je bytosťou sociálnou, a nachádza naplnenie života v spoločenstve s inými ľuďmi. Sociálne systémy, ako ich poznáme v dnešnej podobe prešli veľkým vývojom, zohľadňujúcim politickú moc v spoločnosti, ekonomické možnosti, ale aj historické pozadie. Nástrojom štátu, prostredníctvom ktorého pomáha vytvárať vhodné podmienky na rozvoj jednotlivca i celej spoločnosti je sociálna politika, ktorá sa dotýka každého jednotlivca a zároveň celej spoločnosti. Všetci občania sa podieľajú ako na jej tvorbe – formou daní a príspevkov, tak na využívaní jej aktivít a činností – prostredníctvom dávok a príspevkov. Aj keď pojem sociálna politika je vysvetlený rôzne, cieľ sociálnej politiky je rovnaký: sociálne spravodlivá spoločnosť vytvárajúca podmienky na všestranný rozvoj svojich členov. Určite je dôležité, aby model sociálnej politiky vyjadroval hodnoty a mravné normy danej spoločnosti, aby napíňal predstavy obyvateľov i predstaviteľov štátnej a politickej moci. No najdôležitejším kritériom stále zostáva spravodlivosť a solidarita vo vzťahu k človeku ako aj k spoločnosti.

Sociálna politika svojim pôsobením ovplyvňuje sociálnu realitu v spoločnosti, pričom sa usiluje aj o pozitívnu zmenu sociálnych vzťahov. Na dosiahnutie týchto cieľov je potrebná existencia vzájomne spojených systémov, podsystemov, ale aj inštitúcií, inštitútov, noriem a predpisov, pri výbere a aplikácii ktorých je nutné rešpektovanie určitých princípov, ktoré predstavujú základné zásady a pravidlá vlastnej sociálnej politiky. Vo všeobecnosti medzi základné princípy radíme: princíp sociálnej spravodlivosti, princíp sociálnej solidarity, princíp subsidiarity a princíp participácie. **Princíp sociálnej solidarity** sa odvíja od základnej črty vnímania človeka ako bytosti sociálnej, ktorá k svojmu rozvoju potrebuje spoluprácu s druhými ľuďmi. Solidarita medzi členmi spoločnosti je vyjadrená spolupatričnosťou, súdržnosťou a predovšetkým zodpovednosťou a to v dvoch líniách, kde prvú tvoria občania s vyššími príjmami, ktorí sa majú podieľať na zabezpečení občanov s nižšími príjmami. Druhú tvorí ekonomicky aktívna časť obyvateľstva, ktorá by mala svojimi príspevkami prispievať na zabezpečenie dávok pre občanov, ktorí sa nachádzajú v určitých štátom uznaných sociálnych situáciách napr. nezamestnaných, chorých a ťažko zdravotne postihnutých. Podľa úrovne, v ktorej sa solidarita prejavuje hovoríme o solidarite vnútorrodinnej, regionálnej, celoštátnej a medzinárodnej. Solidarita v súčasnom modernom štáte sa prejavuje prevažne pomocou redistribučnej a transferovej politiky, pričom sa nesmie zabúdať na solidaritu charitatívnych zariadení, spolkov a združení založených na

filantropii. **Princíp subsidiarity** v sociálnej politike poukazuje na zodpovednosť jednotlivca za svoje sociálne postavenie i za postavenie osôb, ktoré sú na ňom závislé. Človek so svojou jedinečnosťou, vôľou a schopnosťami má tieto využívať v prospech seba a svojich blízkych. Spoločnosť má byť nápomocná v dosahovaní prospechu jednotlivcom a nemá mu odoberať zodpovednosť za seba. To, čo môže jednotlivec urobiť sám vlastným pričinením, nemá prenášať na spoločnosť, ale má mať možnosť i podmienky na vlastnú realizáciu. Vhodné podmienky mu má vytvárať štát, ktorý má zasiahnuť iba keď je to nutné a pomôže to rozvoju jednotlivca i celej spoločnosti [4].

Aplikovanie oboch princípov je zrejme aj v oblasti bývania, ktorú tak ako celú spoločnosť ovplyvnili ekonomické a spoločenské zmeny vyplývajúce zo zmeny spoločenského zriadenia v roku 1989. V období socializmu nemali občania problém získať byt – štát zabezpečoval bývanie v družstevných, či štátnych bytoch a dotoval služby spojené s užívaním bytu. Spomínané zmeny znamenali koniec týchto „benefitov“ pre občanov, a tí sú nútení zabezpečiť si byt vlastnými silami a za trhovú cenu. Štátu však zostala povinnosť vytvárať inštitucionálne, legislatívne, finančné a iné prostredie, potrebné na zvyšovanie prístupnosti kvalitného a zdravého bývania. Reformy v oblasti bytovej politiky, uskutočnené v predchádzajúcich rokoch, umožnili zaviesť niektoré nové formy financovania bývania a čiastočne zvýšiť prístupnosť bývania pre obyvateľstvo. Súčasná situácia v oblasti bývania vykazuje veľké problémy, ktoré sa dotýkajú najmä mladých rodín a rodín s nízkymi príjmami, ktoré si nedokážu zabezpečiť vlastné bývanie. Byty, ktoré sa v súčasnosti stavajú, sú síce na vyššej kvalitatívnej úrovni, ale zároveň nie sú cenovo dostupné [5].

Východiskovým dokumentom v oblasti bývania v SR je dokument **Koncepcia štátnej bytovej politiky**, ktorý obsahuje ciele i úlohy štátu. Podľa tohto dokumentu je cieľom štátu do roku 2015 postupné zvyšovanie celkovej úrovne bývania tak, aby bolo bývanie pre obyvateľstvo dostupné, a aby si každá domácnosť mohla zabezpečiť primerané bývanie. V tomto duchu je potrebné vytvárať rámec pre zapojenie všetkých subjektov procesu rozvoja bývania pri riešení čiastkových úloh, vytvárať priestor pre participáciu všetkých úrovní rozhodovania a posilňovať partnerstvo medzi verejným, súkromným a mimovládny sektorom na horizontálnej i vertikálnej úrovni, a to pri rešpektovaní princípov trvalo udržateľného rozvoja, energetickej a ekonomickej efektívnosti a sociálnej solidarity. Dôstojné bývanie je základnou životnou potrebou, ale zároveň nákladnou záležitosťou, ktorá často presahuje možnosti obyvateľov. Preto je potrebné vytvárať podmienky najmä pre bývanie príjmovo a sociálne slabších vrstiev obyvateľstva. Vývoj príjmovej štruktúry domácností ukazuje, že je naďalej potrebné z verejných zdrojov podporovať zvyšovanie dostupnosti bývania, a to jednak na strane dopytu – formou podpory výstavby bytov, ako aj na strane spotreby – prostredníctvom príspevku na bývanie, ktorý patrí k dávke v hmotnej núdzi. Keďže časť obyvateľstva nedisponuje takou výškou príjmu, ktorá by mu umožnila splácať úvery na zabezpečenie vlastného bývania, sú tieto domácnosti odkázané na pomoc verejného sektora. Výstavbu nájomných bytov pre verejný nájomný sektor s primeraným štandardom a regulovanou cenou budú naďalej zabezpečovať najmä obce. Je však potrebné vytvárať podmienky, aby sa do tejto výstavby mohli v širšej miere zapojiť aj neziskové organizácie, ktoré by zabezpečovali výstavbu nájomných bytov pri rešpektovaní princípov verejno-súkromného partnerstva. Opatrenia, ktorými štát podporuje bývanie môžeme rozdeliť do dvoch skupín:

Formy zabezpečenia bývania:

- štátny fond rozvoja bývania,
- stavebné sporenie,
- hypotekárne úvery.

Nástroje bytovej politiky štátu a obcí

- programy podporujúce výstavbu štátnych sociálnych bytov určených nízko a stredne príjmovým skupinám obyvateľstva,
- podpory súkromným investorom ziskového a neziskového typu,
- príspevok na bývanie [6].

V slovenskej legislatíve chýbalo definovanie pojmu „sociálne bývanie“ až do prijatia zákona č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2011. Podľa tohto zákona je sociálne bývanie také bývanie, ktoré je obstarané s použitím verejných prostriedkov určené na primerané a ľudsky dôstojné bývanie fyzických osôb, ktoré si nemôžu obstarat' bývanie vlastným pričinením a spĺňajú podmienky podľa tohto zákona. Za primerané a ľudsky dôstojné bývanie sa považuje bývanie, ktoré spĺňa základné funkcie bývania [7].

Sociálne bývanie je zvyčajne iba jedným zo spôsobov realizácie cieľov bytovej politiky, ktorá má podstatne širší záber. Preto veľkosť sociálneho bytového fondu v danej krajine ešte nevyjadruje stupeň úsilia tejto krajiny venovanej sociálnej bytovej politike. Veľkosť sociálneho bytového fondu v rôznych krajinách sa v medzinárodnej štatistike vyčleňuje ako jedna z foriem bývania, kde sa nájomné bývanie člení na sociálne nájomné bývanie a súkromné nájomné bývanie. Medzi najčastejšie formy finančnej podpory sociálneho nájomného bývania v Európe patria úvery garantované štátom, úrokové dotácie, granty (nenávratné príspevky) a daňové úľavy, ktoré môžu byť určené tak pre výstavbu ako aj obnovu bytov. Podobné podporné prostriedky môžu poskytovať aj obce a mestá. Finančné podpory sa následne premietajú do znížených nákladov na nájomné [8].

Napriek prijatým ekonomickým nástrojom rozvoja bývania určitá časť obyvateľstva má problémy pri riešení svojho bývania. Jedná sa najmä o sociálne kategórie občanov, ktoré sa dostávajú do pozície skupín ohrozených sociálnym vylúčením ako napr. občania, ktorí v dôsledku nízkej úrovne vzdelania a kvalifikácie vykonávajú iba príležitostné pomocné práce, prípadne sú bez zamestnania, ľudia s akýmkoľvek postihnutím, mládež po ukončení ústavnej alebo ochrannej výchovy, starí ľudia, osamelí rodičia s deťmi a mnohohodtné rodiny. Ďalej sem môžeme zaradiť marginalizované skupiny obyvateľstva, ktoré sa vyznačujú sociálnou exklúziou.

Do kategórie sociálneho bývania možno zahrnúť:

- nájomné byty vo verejnom nájomnom bytovom sektore vrátane malometrážnych bytov určených napr. ako prvé bývanie pre mladé rodiny s tým, že nárok na takéto bývanie budú mať len domácnosti do stanovenej výšky príjmov,
- byty a iné formy bývania pre domácnosti s nízkymi príjmami a skupiny so špecifickými potrebami, ako napr. byty pre občanov v sociálnej núdzi, s ťažkým zdravotným postihnutím, osamelých rodičov starajúcich sa o maloleté deti, mnohohodtné rodiny, občanov po ukončení ústavnej alebo ochrannej výchovy, občanov s problémami sociálneho začlenenia a občanov bez prístrešia;
- byty nižšieho štandardu pre marginalizované skupiny obyvateľstva,
- byty pre bývanie starších ľudí, ktorých výstavbu budú koordinovať vyššie územné celky, pričom pri spôsobe financovania a pri výbere budúcich užívateľov sa bude vychádzať z majetkových pomerov budúcich užívateľov [6].

Štát pomáha občanom v oblasti bývania aj poskytovaním príspevku na bývanie, ktorý podľa zákona č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov patrí občanovi v hmotnej núdzi a fyzickým osobám, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú, na úhradu nákladov spojených s bývaním na pomoc v hmotnej núdzi, ak splnili podmienky nároku na dávku. Práve náročné podmienky na získanie príspevku na bývanie boli skritizované v materiáli OECD Ekonomický prehľad Slovenskej republiky z roku 2009: „...príspevky na bývanie sú pomerne malé, keďže kritériá na ich poskytovanie sú veľmi prísne (oprávnení poberať ich sú len tí, ktorí sú v hmotnej núdzi) a

samotné dávky sú tiež nízke. Keďže poberatelia príspevku na bývanie stratia oprávnenie poberať dávky, keď začnú pracovať, súčasná schéma je z pohľadu zamestnanosti demotivačná. Verejný nájomný sektor by mal byť cielenejší a príspevky na bývanie by sa mali rozšíriť tak, aby sa zvýšila mobilita pracovnej sily. Príspevky na bývanie by mali byť k dispozícii tým, ktorí pracujú (ktorí sú však chudobní) a príspevok by mal odrážať miestne náklady na bývanie, aby sa podnietil pohyb smerom k rýchlo rastúcim (a nákladným) oblastiam krajiny“ [9]. Príjmy na systém sociálnej ochrany v úhrne v SR v roku 2010 vzrástli medziročne o 6,4 % a dosiahli 13 422 mil. Eur (20,4 % z HDP). Príjmy na sociálnu ochranu boli v štruktúre: sociálne príspevky 58,6 % (z toho: od zamestnávateľov 40,2 %, zamestnancov 14,8 % a SZČO 3,1 %), príspevky verejnej správy 28,0 % a iné príjmy 13,4 % (vrátane príjmov zo Štátneho fondu aktív). Celkové hrubé výdavky na sociálnu ochranu v roku 2010 vzrástli medziročne o 3,8 % a dosiahli 12 238 mil. Eur (18,6 % z HDP). Štruktúra sociálnych dávok (97,0 %) v členení podľa účelov bola nasledovná: choroba/zdravotná starostlivosť 29,9 %, invalidita 8,5 %, staroba 35,8 %, pozostalí 5,1 %, rodina/deti 9,5 %, nezamestnanosť 5,0 %, sociálne vylúčenie a bývanie 2,5 %, čo znamenalo **305,0 mil. Eur** a v porovnaní s rokom 1995 sa zvýšili 1,9 krát [10].

Všetky princípy sociálneho učenia Cirkvi majú chrániť členov spoločnosti, aby sa nedostali do nepriaznivých sociálnych situácií a zároveň povzbudzovať všetkých členov spoločenstva, aby urobili všetko pre pomoc druhým, a aby sa starali sami o svoje blaho sledujúc potreby iných. Solidarita je prejavom ľudskosti, ale musí mať aj svoje prísne pravidlá, aby sa pomoc nezneužívala a preto je subsidiarita základným princípom popri solidarite. Taktiež je nutné, aby systém pomoci čím menej zaťažoval všetkých, no zároveň aby poskytoval spôsob a prostriedky na prežitie jednotlivcov. Solidarita je samotným aplikovaním prirodzeného zákona v spoločnosti. Aplikovanie týchto princípov je veľmi aktuálne aj v oblasti sociálneho bývania, ktoré je v našej spoločnosti po roku 1989 znovu aktuálnym fenoménom. Obidva spôsoby – podpora zabezpečenia bývania i pomoc pri úhrade nákladov spojených s užívaním bytu sú výrazom solidarity i subsidiarity medzi členmi spoločnosti. Je nevyhnutné, aby človek a jeho pravé dobro bolo cieľom každého ekonomického a sociálneho snaženia, plánovania i rozhodovania. Toto vedomie nesmie chýbať v žiadnej oblasti spoločnosti.

Literatúra

- [1] LEV XIII. Rerum novarum. In: *Dokumenty sociálnej náuky Cirkvi*. Trnava: SSV, 2008. 597 s. ISBN 978-80-7162-694-7.
- [2] KOŠČ, S. *Katolícka sociálna náuka*. Ružomberok: PF KU, 2007. 123 s. ISBN 978-80-8084-151-5.
- [3] UHÁL, M. *Sociálna náuka Cirkvi v základných princípoch*. Košice: TypoPress, 2006. 152 s. ISBN 978-80-89089-52-9.
- [4] STANEK, V. *Sociálna politika*. Bratislava: Sprint, 2008. 375 s. ISBN 978-80-89393-02-2.
- [5] ŠPIRKOVÁ, D. Determinanty rozvoja bytového trhu na Slovensku po roku 2000. *Nehnutelnosti a bývanie*. ISSN 1336-944X, 2008, vol.3, no. 1, p. 20-40.
- [6] VLÁDA SR. *Správa o plnení zámerov Koncepcie štátnej bytovej politiky do roku 2015*. [online]. [cit. 2013.04.10.] Dostupné na internete: <http://www.telecom.gov.sk/index/?ids=127046>
- [7] *Zákon č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní*.

- [8] IVANIČKA, K. Sociálny bytový sektor a úloha neziskových bytových organizácií. *Nehnutelnosti a bývanie*. ISSN 1336-944X, 2006, vol.1, no. 2, p. 1-10.
- [9] OECD. *Ekonomický prehľad Slovenskej republiky*. [online]. [cit. 2013.04.10.] Dostupné na internete: <http://www.oecd.org/slovakia/42116243.pdf>
- [10] ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR. *ESSPROS - výdavky a príjmy na sociálnu ochranu a počet poberateľov dôchodkov v roku 2010* [online]. [cit. 2013.04.10.] Dostupné na internete: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=54608>